

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди

Актуальні питання корекційної та інклюзивної освіти

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КОРЕКЦІЙНОЇ
ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

**Харків
2020**

Редакційна колегія:

Головний редактор – Бойчук Юрій Дмитрович, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, ректор ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Заступник головного редактора – Маркіна Тетяна Юріївна, доктор біологічних наук, професор, декан природничого факультету

Відповідальний секретар – Перетяга Людмила Євгенівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри спеціальної педагогіки ХНПУ імені Г.С. Сковороди.

Члени редакційної колегії:

Бондар Віталій Іванович, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри спеціальної педагогіки, академік Національної академії педагогічних наук України

Галій Алла Іванівна, кандидат біологічних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри здоров'я людини, реабілітології та спеціальної психології

Голуб Наталія Михайлівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної педагогіки ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Гордієнко Ірина Вікторівна, кандидат медичних наук, доцент кафедри здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології

Дрозик Людмила Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології

Золотоверх Владлена Віталіївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної педагогіки ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Казачінер Олена Семенівна, доктор педагогічних наук, доцент кафедри здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології

Коваленко Вікторія Євгенівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології

Орлов Андрій Валерійович, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної педагогіки ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Пашинський Павло Петрович, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри здоров'я людини, реабілітології та спеціальної психології

Сінопальнікова Наталія Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної педагогіки ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Туренко Наталія Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної педагогіки ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Щербак Ірина Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології

Рекомендовано редакційно-видавничим відділом Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, протокол №7 від 19.11.2020 р.

А 43

Актуальні питання корекційної та інклюзивної освіти / За загальною редакцією Бойчука Ю.Д. – Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2020. – 376 с.

Збірник містить наукові праці, які присвячені висвітленню проблеми організації комплексного психолого-педагогічного супроводу інтегрованого та інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами. Розглянуто широке коло нагальних питань, пов'язаних з організацією інклюзивного освітнього середовища, наданням освітніх та корекційно-розвиткових послуг дітям з порушеннями психофізичного розвитку.

Забеліна Г.Д. Використання казкотерапії в логопедичній роботі з розвитку мовлення у дошкільників із заїканням.....	115
Завадська О.А. Умови психолого-педагогічного супроводу дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах інклюзії.....	121
Зінов'єва О.В. Діагностика розвитку довільної регуляції навчально-пізнавальної діяльності учнів молодшого шкільного віку.....	126
Злобіна Н.М. Використання піктограм, як засобу комунікації дітей із синдромом Дауна.....	132
Калашиник С.В. Огляд методик корекції поведінкових порушень у дітей з РАС.....	138
Катріч А.М. Застосування елементів Монтессорі – терапії у сенсорному вихованні дітей із ЗПР.....	143
Кірпа Д.О. Ігрові вправи як засіб профілактики порушень писемного мовлення дітей молодшого шкільного віку.....	149
Колот С.Б. Логопедична ритміка для дітей з загальним недорозвиненням мовлення (ЗНМ).....	156
Комір С.М. Роль і місце дихальних вправ в корекції заїкання	160
Комкова О.М. Формування довільної уваги у молодших школярів із порушеннями писемного мовлення.....	167
Костенко В.А. Складання розповіді за сюжетною картиною як ефективний засіб розвитку зв'язного мовлення у роботі з дітьми старшого дошкільного віку із ЗНМ III рівня.....	175
Кривоніс Д.О. Гра як засіб мовленнєвого розвитку дошкільників із загальним недорозвитком мовлення.....	181
Лактіонова О.М. Особливості обстеження зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку з ЗНМ III рівня	186
Літвін Л.М. Діяльність реабілітаційного центру «Право вибору» щодо інклюзії дітей та людей з порушеннями у сучасне суспільство.....	190
Малєєва А.М. Рівні соціалізованості дітей молодшого шкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення.....	195
Мамедова Л.Б. Розвиток соціальної компетентності дітей з РАС засобами соціальних історій.....	200
Маркіна Н.В. Формування емоційного здоров'я дітей засобами музикотерапії.....	208
Маркова Л.В. Стратегія формування потреби у спілкуванні дітей з розладами аутистичного спектру.....	211
Мироненко А. В. Комплексний підхід до розвитку звуковимови у дітей з порушенням слуху.....	218
Мірошниченко І.А. Формування функціональних цілей міждисциплінарною командою фахівців, як засіб реалізації програм допомоги для дітей з моторними порушеннями.....	224
Мірошниченко О.В. Використання музикотерапії в подоланні дизартрії у дошкільників.....	232
Міщенко О. А. Вокальні вправи та вокально-ритмічні ігри як засоби формування інтонаційно-ритмічної сторони мовлення у дітей старшого дошкільного віку із ЗНМ.....	237

6. Carol Gray. Social competence and social skills training and intervention for children with autism spectrum disorders. J. Autism Development Disorder, 2009, p. 35-38

Маркіна Н.В.

ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОГО ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ ЗАСОБАМИ МУЗИКОТЕРАПІЇ

У статті розглядається поняття «музикотерапія» та її позитивний вплив на емоційно-почуттєву сферу, інтелектуальні здібності, психотерапевтичний і фізіологічний стан людини.

Ключові слова: музикотерапія, емоції, формування емоційного здоров'я, емоційне здоров'я дитини.

Постановка проблеми. Незважаючи на багатовіковий досвід застосування музичних творів у виховних процесах та лікуванні емоційних розладів, у сучасних освітніх закладах музикотерапія ще не зайняла належного місця.

Мета статті – визначити поняття «музикотерапія» та її вплив на емоційне здоров'я дитини.

Виклад матеріалу дослідження. Застосування творів музичного мистецтва з лікувальною метою є одним з найдавніших методів благотворного впливу на людину. Такі великі античні філософи як Піфагор, Платон, Аристотель та інші звертали увагу на цілющу силу музики, вважаючи, що вона відновлює порушений порядок і втрачену гармонію починаючи з окремої людини і закінчуючи всім Всесвітом. Було відмічено, що музика і деякі її елементи поєднання і відносини звуків – мелодія, ритм, темп здатні змінювати настрій людини, впливати на її емоційний стан [3]. Термін «музикотерапія» грецько-латинського походження і в перекладі означає «зцілення музикою». В науковій літературі є багато визначень цього поняття. Одні вчені вважають, що музикотерапія є допоміжним засобом психотерапії, а інші визначають її як системне використання музики в лікуванні дітей; засіб оптимізації творчої та

педагогічно-творчої роботи; найновішу психотехніку, що здатна забезпечити ефективне функціонування людини в суспільстві, гармонізувати її життя.

Музикотерапія є позитивним чинником становлення й розвитку гармонійної особистості через вплив на: емоційно-почуттєву сферу; інтелектуальні здібності; психотерапевтичний і фізіологічний стан тощо [5].

Емоції – це переживання людиною свого відношення до навколишнього світу. Вони відіграють важливу роль у житті кожної дитини. Емоційне здоров'я полягає у можливості людини відчувати себе гармонійно та врівноважено, незалежно від зовнішніх обставин.

В Давній Греції емоції поділялися на стенічні – сильні емоції, підштовхують до вчинків, висловів, збільшують напругу сил (захоплення, велика радість, гнів, ненависть) та астенічні емоції – це слабкі емоції які характеризуються пасивністю, бездіяльністю (страждання, неспокій, страх, відчай).

З розвитком цивілізації та прискоренням ритму життя емоційний стан людей стає все менш стабільним. Різноманітні економічні та соціальні проблеми у країні ще більше зменшують цю стабільність. У цей непростий період для всіх помилково вважати, що діти нічого не помічають. Діти часто віддзеркалюють поведінку батьків, тож вони можуть передавати їм свою тривожність, панічні настрої, страх, безвідповідальність.

Емоційна сфера дитини не може гармонійно сформуватися сама по собі, а потребує вмілої та дбайливої допомоги дорослих. Одним із методів, що дасть змогу педагогам ефективно корегувати емоційний розвиток дитини та навчати її емоційної саморегуляції, є музична терапія.

Музикотерапія (музична терапія) – це процес міжособистісного спілкування, у якому кваліфікований музикотерапевт застосовує музику та всі сторони її впливу – фізичну, емоційну, інтелектуальну, соціальну, естетичну і духовну – з метою покращення чи збереження здоров'я людини [4].

В. Бехтерєв довів, що якщо встановити механізми впливу музики на організм, то можна викликати або послабити збудження.

Західні вчені, провівши численні спостереження і експерименти, прийшли до переконання: деякі мелодії володіють сильним терапевтичним ефектом. Духовна, релігійна музика відновлює душевну рівновагу, дарує відчуття спокою. Якщо порівнювати музику з ліками, то релігійна музика – анальгетик у світі звуків, вона полегшує біль. Спів веселих пісень допомагає при серцевих недугах, сприяє довголіттю. Але найбільший ефект на людину надають мелодії Моцарта. Цей музичний феномен, до кінця ще не пояснений, так і називали – "ефект Моцарта" [2].

Українські вчені О.Жавініна, Л.Зац, Г.Шанських, Т.Яковенко розробили методики музикотерапії, які передбачають цілісне і ізольоване використання музики в якості основного і провідного чинника впливу (прослуховування музичних творів, індивідуальне та групове музикування), доповнення музичним супроводом інших корекційних прийомів для посилення їх впливу і підвищення ефективності.

Науковці (Т. Бойченко, С.Страшко, О. Бондаренко, Л. Ващенко, Г.Воскобойнікова, М.Гончаренко, В. Горащук) під здоров'язбережувальними технологіями пропонують розуміти: позасуб'єктні організаційні форми навчально-виховного процесу, засоби формування здоров'язберігаючого виховного середовища, методи музикотерапії [1].

В освітніх навчальних закладах, де активно відбувається розвиток і навчання дітей, музикотерапія має знайти належне місце. Адже впровадження нестандартних, творчих засобів впливу на активізацію внутрішніх ресурсів організму дитини створює більше шансів для розвитку емоційного здоров'я.

Висновки, перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження. Музикотерапія сприяє процесу збереження і зміцнення здоров'я, спрямованого на перетворення інтелектуальної й емоційної сфер особистості, підвищення ціннісного ставлення до власного здоров'я і здоров'я інших. Ефективний вплив музикотерапії на організм та психіку дитини може бути успішним лише за умови доцільного використання комплексу відповідних методів.

Список використаних джерел:

1. Гриньова В. «Музикотерапія як складова здоров'язбережувальної технології виховання студентської молоді». Витоки педагогічної майстерності. 2015. Випуск №16.
2. Квітка Н. Програмно-методичний комплекс «Навчання музики дітей із складними (комбінованими) порушеннями психофізичного розвитку». Київ: Редакції газет з дошкільної та початкової освіти, 2013. – 80с.
3. Колесникова Н. «Пифагор: музикотерапия и искусство музыки» 2017. http://culturolog.ru/index2.php?option=com_content&task=view&id=2780&pop=1&page=0&Itemid=11 (дата звернення: 9.10.2020).
4. Музикотерапія [Електронний ресурс] <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%83%D0%B7%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BF%D1%96%D1%8F>
5. Нестеренко О. І. «Музикотерапія як засіб формування емоційного здоров'я дошкільників» 2019. <https://vseosvita.ua/library/muzikoterapia-ak-zasib-formuvanna-emociijnogo-zdorova-doskilnikiv-81466.html>.

Маркова Л.В.

СТРАТЕГІЯ ФОРМУВАННЯ ПОТРЕБИ У СПІЛКУВАННІ У ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ

У статті аналізуються різні види підходів до формування комунікативних намірів у дітей з розладами аутистичного спектру, актуальність комплексної стратегії допомоги.

Ключові слова: комунікативні потреби, комунікативна інтенція, розлади аутистичного спектру, комунікативні уміння, стадії емоційного розвитку.

Постановка проблеми На сьогодні в Україні система допомоги дітям з РАС знаходиться в стадії формування. Недостатня кількість кваліфікованих фахівців, які б мали системні знання, дозволяли б оцінити рівень сформованості комунікативних потреб та побудувати систему їх формування у дітей з розладами аутистичного спектру. Більшість спеціалістів володіють лише